

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юріївни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

Московчук Дмитро Олександрович Проблеми оптимізації цивільного процесуального законодавства Республіки Польща	44
Паскар Ауріка Лазорівна Роль спрощеного провадження в забезпеченні права на судовий захист в цивільному та адміністративному судочинстві	47
Полуніна Ольга Олександрівна Цифровізація та спрощене провадження: роль ЄСІТС, електронного суду, доказів	50
Стоянова Тетяна Анатоліївна Розгляд справ про видачу обмежувального припису — оптимізація цивільного судочинства чи/та спрощена процедура . . .	53
Цал-Цалко Юлія Юліївна Сутність спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	56
Яніцька Інна Анатоліївна Мирова угода як інструмент оптимізації цивільного судочинства: роль виконавця у забезпеченні її виконання	58
Бітов Іван Андрійович Спрощене провадження в суді апеляційної інстанції	62
Мельниченко Анна Володимирівна Процесуальні наслідки рішень, ухвалених у спрощеному провадженні, для приватного виконавця	65

Секція II

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ІНШЕ

Волкова Наталія Василівна Щодо деяких особливостей судового наказу у справах про стягнення аліментів на утримання дитини	68
Ліопол Інна Михайлівна Ефективність наказного провадження як спрощеного виду цивільного судочинства: статистичний аналіз	71
Лукасевич Геннадій Олегович Примусове виконання рішень у сімейних спорах: повернення дитини та порядок спілкування	76

обов'язкового представництва адвокатом, без повідомлення сторін, без виклику свідків у справі з метою швидкого вирішення справи та ухвалення законного й обґрунтованого рішення у справі.

Список використаних джерел

1. Угриновська О., Гембара Г. Спрошене позовне провадження законодавча регламентація та проблеми судової практики. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 12. С. 85–89. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/16.pdf>
2. Ткачук О. Спрошене провадження: правова природа, ознаки, процедура / Закон і Бізнес. 2017. С. 50–57. URL: http://zib.com.ua/ua/129257sproschene_provadzhennya_pravova_priroda_oznaki_procedura.html
3. Колос А. Теоретичні проблеми спрошеного провадження у цивільному процесі // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 31–35.
4. Андронов І. В. Письмове провадження в цивільному процесі // Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні / Матеріали круглого столу / м. Одеса, 16 травня 2015 р. Одеса, 2015. С. 316–320/
5. Боровська І. А. Особливості процесуальної форми спрошеного позовного провадження у цивільному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2021. Серія ПРАВО. Випуск 65. С. 94–97.
6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>;

Московчук Дмитро Олександрович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Розгляд актуальних проблем кодифікації цивільного процесуального права в Польщі потребує врахування двох типів обставин, що визначають оцінку необхідності та можливості початку, проведення та завершення роботи над проектом нового комплексного процесуального закону.

З одного боку, це стосується поточного стану чинного ЦПК, його придатності для подальшого функціонування та адаптації у разі внесення наступних необхідних змін, необхідності врахування сучасних законодавчих викликів, що впливають із процесів конституціоналізації, євроінтеграції та комп'ютеризації цивільного процесуально-

го права, збільшення надходження до судів цивільних справ, у тому числі колективних, а також проблема дедалі стрімкішої інтенсифікації соціально-економічних відносин, що значною мірою передбачає змінність права взагалі, в тому числі судового провадження.

З іншого боку, необхідно враховувати сучасні суспільно-політичні умови, які виражаються в розгалужені законотворчої культури, особливо на етапі парламентської роботи. Прикладом є законодавчі процеси у сфері судоустрою, так зване, реформування системи правосуддя в його нинішньому вигляді, що не може не залишити без впливу майбутні кодифікації цивільно-процесуального права.

Перша група зазначених обставин впливає на оцінку того, чи доцільно підготувати проєкт нового ЦПК у реально передбачуваний термін, тоді як друга група стосується того, чи здійснення такого заходу наразі є об'єктивно можливим і доцільним. без шкоди для можливого результату.

Залишаючись на рівні загальних і спрямованих міркувань, вихідною точкою має бути підтримка припущення, що кодекси є актами фундаментального значення для даної галузі права, які, у класичному підході, повинні характеризуватися стабільністю і довговічністю [1, с. 5]. Стабільність кодексу означає найменшу необхідність змін у його нормах. Нині припущення про стабільність кодексу стає дедалі складніше реалізувати, оскільки посилюється розвиток соціально-економічних відносин та їх глобалізація, що призводить до зростання потреби втручання законодавця в норми кодексу. Однак правильним підходом залишається те, що, наскільки це можливо, зміни в кодексі повинні бути обмежені тими, які дійсно необхідні. Своєю чергою, довговічність кодексу слід розуміти як припущення, що він створюється як акт на тривалий час, і тому рішення про його заміну новим нормативним актом повинно мати сильне обґрунтування та реальну основу, що впливає з потреб суспільства [2, с. 24].

Свого часу майже одностайно прийнята в польській науці позиція про заміну чинного кодексу новим правовим актом обґрунтовувалася тим, що вже не можна говорити про його довговічність. Цей підхід виражався в думках про те, що в результаті багатьох поправок він став непослідовним, внутрішньо суперечливим, казуїстичним і складним у практичному плані актом функціонування, а також неспроможність піддавати його подальшим змінам відповідно до сучасних викликів, що постають перед цивільним процесуальним правом. Розгляд цього аспекту оцінки стану чинного ЦПК у його нинішньому вигляді через декілька наступних років дозволяє зробити висновок, що цей підхід не лише залишився цілком сучасним, але й знайшов додаткове підтвердження в процесах поглиблення деградації Кодексу як правового акту. Нещодавні зміни до Кодексу стали важливим еле-

ментом цих процесів, які, незважаючи на їх різноманітний характер, серйозно сприяли його розкладанню не лише на структурному та інституційному рівні, а й на мовному рівні, і підірвали його статус як кодифікованого акту [3, с. 8].

Природно, що слід усвідомлювати зростаючу швидкість розвитку та варіативність правовідносин у сфері приватного права, норми якого реалізуються завдяки цивільному процесуальному праву. Це передбачає постійну змінність відповідних нормативних актів, що, природно, впливає на положення процесуального акту. Однак слід очікувати, що цей процес буде інтенсифікуватися, і в майбутньому може бути важко досягти певного рівня стабілізації в цьому відношенні. У можливій суперечці про те, чи залишати таку кодифікацію чинною, чи створювати новий акт, однозначно слід обрати перший підхід.

Підтримуючи погляд на необхідність нової кодифікації цивільно-процесуального права в Польщі, слід зазначити, не вдаючись у питання детальних рішень, обсягу та структури нового кодексу, що для початку роботи в цьому напрямку слід визначити фундаментальні категорії та поняття, які мають бути визначені в рамках цієї роботи, оскільки слід визначити основні напрями реформування цього права в цілому.

Широкий вплив конституційного права на цивільно-процесуальне право помічається як у тлумаченні та застосуванні цивільно-процесуального права, так і у його створенні. Наука одностайно стверджує, що в рамках можливої роботи над новим ЦПК одним із базових питань має бути врахування процесу конституціоналізації цивільного процесуального права [4].

З одного боку, конституційні норми встановлюють межі свободи, визначаючи основні стандарти, яких необхідно дотримуватися при прийнятті нормативних актів щодо обраних структур. З іншого боку, створення нового процесуального акта може бути можливістю більш міцно поставити цивільне судочинство на чинну конституційну основу, що важливо з огляду на той факт, що нині чинний Цивільний процесуальний кодекс створювався в радикальних соціально-політичних умовах.

Узагальнюючи проблему, видається, що в наш час не варто відмовлятися від ідеї кодифікації галузі права як такої, якщо буде визначено реальну потребу замінити старий кодекс новим правовим актом. У сфері цивільного процесуального права це припущення підтверджується підготовкою нових кодексів цивільного процесуального права в інших країнах. Постійно прагнучи зберегти максимальну правову стабільність і дотримуючись тези про те, що стабільність кодексу слід сприймати серйозно, ми повинні визнати, що її ступінь може постій-

но знижуватися в майбутньому. Тому потрібно думати про підготовку акту, який повністю реалізовуватиме припущення про його довговічність і, наскільки це можливо, підтримуватиме певну стабільність за потреби.

Список використаних джерел

1. Kościółek, Elektroniczne czynności procesowe w świetle nowelizacji z 10.07.2015 r., „Prawo Medyw Elektronicznych” 2017, s. 4–15
2. K. Piasecki, Kodeks postępowania cywilnego, t. 1, 2016, s. 122.
3. Lach, Dochodzenie roszczeń cywilnych a proces karny, Warszawa 2018, s. 73
4. Por. P. Rojek-Socha, Rozprawa online na wniosek strony, obrońcy lub pełnomocnika, Prawo.pl, URL: [https:// www.prawo.pl/prawnicy-sady/e-rozprawy-w-kodeksie-postepowania-karnego-ms-szykuje-projekt,500263.htm](https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/e-rozprawy-w-kodeksie-postepowania-karnego-ms-szykuje-projekt,500263.htm)

Паскар Ауріка Лазорівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри процесуального права,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича*

РОЛЬ СПРОЩЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ В ЦИВІЛЬНОМУ ТА АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Право на судовий захист є фундаментальним елементом право-вої держави, гарантованим Конституцією України та міжнародними правовими актами. Проте на практиці це право не завжди реалізується повною мірою, особливо в умовах складної та тривалої судової процедури. З метою покращення доступу до суду Консультативна рада європейських суддів рекомендує державам запровадити дієві запобіжні механізми; узагальнене, спрощене та/або прискорене провадження; процедури для своєчасного розв’язання попередніх питань (зокрема питань юрисдикції), а також механізми для оперативного розгляду апеляцій щодо таких питань [1, висновки B15]. З огляду на це законодавець запровадив інститут спрощеного провадження — як спробу зробити судовий процес більш доступним, оперативним та орієнтованим на потреби людини.

Спрощене провадження — це форма судового розгляду, що використовується для вирішення визначених категорій цивільних справ у скороченому порядку, з метою забезпечення ефективного, швидкого та справедливого розгляду відповідно до завдань цивільного судочинства, передбачених цивільним процесуальним законодавством